

בנסון מגדלה ואחר כך היה סגן נשיא הבנק העולמי, תפ"קיד שבו שימש עד 2006. בעשרים השנים האחרונות עבר עם מדינות מפותחות, מתפתחות ומה שביניהן ופרסם 12 ספרים – רובם על הגלובליזציה. כבר ב-1998 נבחר לאחד מ"מנהיגי המחר" של הפורום הכלכלי הבינלאומי וב-2000 קיבל את אות מסר הכבוד הצרפתי. ב-2006, אחרי שעזב את הבנק העולמי, הצטרף לג'יימס מרטין.

אין ספק שהניסיון הבינלאומי של גולדין מסייע לו בתפקיד, בעיקר להשגת קשרים פוליטיים ועסקיים: חברי המועצה המייעצת של בית הספר, למשל, הם מדינאים, כלי כלנים ואנשי עסקים בכירים, ובהם הנסין הירדני טלאל בן מוחמד והגנבל בכלכלה ג'וזף שטיגליץ ואמריטיה סן. ובלע זאת, לא בטוח שכלכלן היא הבחירה המיידית לפסקיד האישי שמציל את העולם. "כלכלה היא נושא רחב מאוד, ואני מיישם אותה על הפרויקטים השונים שיוצאים מכותלי בית הספר", הוא אומר. "גם הידע הכלכלי שלי מהרגע שהגעתי לבית הספר משתנה, בגלל מעורבותי בפרויקטים כאן ובגלל המשבר הכלכלי".

בית הספר פועל כבר שלוש שנים, שבהן גייס 200 מיליון דולר, מגייס מרטין עצמו (ראו תיבה) ומתורמים אחרים. המומחים ותלמידי התארים המתקדמים מצטרפים בהדרגה, ובקרבם יפתח המוסד תוכנית מלאה ללימודי תואר שני מיוחדים למדעי המאה ה-21. המטרה היא אחת: להפוך את המוסד לאחד החוכות המובילים בעולם, לנווט של הסיפנה הגלובלית שמיטלטלת היום בלי קפטן. כי זו הבעיה העיקרית של העולם, לפי גולדין – בכל הנוגע למדיניות, אנחנו תקועים במאה הקודמת, עם מודל דמוקרטי שלא זכה לשדרוגים ולכיוונים הראויים כבר עשרות שנים. "המבנה של התנהגות העולמית הוא מאובן", הוא אומר, "הוא לא מסוגל להתחיל בכלל להתמודד עם האתגרים שעומדים בפנינו. אנחנו חייבים לפתח דרכים חדשות לנהל את הפי"א

גיימס מרטין. זוהי את האינטרנט

המייסד

האיש שתופר כסף, עתיד וטכנולוגיה

כנראה שרק גיימס מרטין – בריטי בן 76 שהוא בו זמנו איש עסקים מצ'ליה, מהנדס תוכנה ותיק, סופר וזכה פרסים, עיתון ומיליונר – יכול היה להקים באוקספורד את בית הספר למאה ה-21. החושים החדים שלו אפשרו לו, כבר ב-1978, לדיין עולם אינטרנטי: בספרו "The Wired World", הוא תיאר עולם שבו בני אדם עושים כמעט הכל – שופינג, עבודה, תקשורת – דרך רשת מרכזית, המבוססת על סיבים וגלי רדיו. וזה רק אחד מ-104 הספרים שכתב בחייו. אותם חושים הדים שלחו אותו כבר ב-1953 לעבוד ב-IBM. בהמשך עבר כיועץ וכמפתח, ועל שמו רשומים כמה פיתוחים פורצי דרך בעיקר בתחומים של ניהול מידע והנדסת תוכנה. למעשה, הוא נחשב לאחד 25 האנשים המשפיעים ביותר על מדעי המחשב כפי שאנחנו מכירים אותם, לפי המגזין "Computerworld". ב-1990 נחת ביל גייטס בבית של האיש הפרטי שבו חי מרטין בכפרמורה, וניסה לשלל אותו למכור לו את החברה שלו, שנקראה על שמו וכיום מוכרת ב-Headstrong. גייטס נכשל, ומרטין מחוקק עד היום בחברה, שמתמחה כעת בייעוץ IT.

לאורך השנים, מאז למד שם, הרבה מרטין לתרום לאוקספורד, בעיקר למכונים העוסקים במדע, חברה וחדשנות. לפני כארבע שנים שילב את ההתעניינות שלו בתחומים האלה, הרוח העתידנית שלו והיוזמה הפרטית, ותרם 150 מיליון דולר להקמת בית הספר למאה ה-21, בנימוק התרומות האולטימטיבי: "למען הדורות הבאים".

איוג'ן גולדין. "כלכלה היא נושא רחב מאוד, ואני מיישם אותה על הפרויקטים השונים שלנו"

אבל מי ישלם פנסיה לכל האנשים הללו? "לשינוי הרמוגרפי הזה יש השפעות מרחיקות לכת. הוא יצמצם, למשל, את שנאת הורים – שינוי כזה יגרום לכרי טול ההתנגדות להגירה, כי מי יסעד את מיליוני הזקנים של העולם המערבי? מי הצעירים שיניעו שוב את גלגלי הכלכלה במדינות מועטות צעירות? במקביל, פנסיה וגיל פרישה יהיו נחלת העבר; נצטרך למצוא תפוחות חדשים למצב שבו אנחנו צריכים, יכולים או רוצים לעבוד עד גיל הרבה יותר מאוחר במינונים כאלה ואחרים".

השינויים הרמוגרפיים הם רק חלק מהתהליכים הדרמטיים שעוברת האנושות בימים אלה. "אנחנו חיים בתקופה שלא היתה כמותה בהיסטוריה האנושית", מרגיש גולדין. "הקצב וקנה המידה שבהם דברים מתרחשים כיום הביאו את העולם לאינטגרציה גלובלית חסרת תקדים. ההכנה סה לנפש גדלה בשלושים השנים האחרונות בכל העולם, מאז 1970 תוחלת החיים העולמית גדלה בעשרים שנים בממוצע, הבערות ירדה ב-50%. עם זאת, גלובליזציה יש מחיר, הפערים גדלו, וכשמגיפה מתפשטת היא עושה את זה בקלות רבה, עם יותר מ-2 מיליארד טסים בשנה".

הפערים הגדלים מרחפים מעל רוב תחומי המחקר של בית הספר, מעיסוק ישיר בשאלות של עוני, במסגרת המ כון לעתיד האנושות, ועד הרינונים האתיים על טכנולוגיה, רפואה ומדע. "זה קיים, למשל, בעיסוק שלנו בנושא של מחקר תאי גזע", מסביר גולדין. "האם רפואה מתקדמת מסוג זה תהיה נחלתם של עשירים בלבד? האם הפערים יגדלו גם בעולם המערבי היכולת למניפולציה נכסית, למשל, כמו זו שהודגמה ביצירת עכבר מעבדה שיכול לרוץ הרבה יותר מהר מעכבר רגיל, מראינה אותו. מה יקרה כשהיכולת הזאת תתורגם לבני אדם? האם גם היא תהיה זמינה רק לבעלי הממוץ? ומה יקרה כשיכולת דומה תופעל על המוח האנושי? אילו תרחישים אפשריים בסבי טואציה כזו?".

נכר יצרו עכבר מעבדה שיכול לרוץ הרבה יותר מהר מעכבר תורגם לבני אדם? האם היא תהיה זמינה רק לבעלי הממוץ? ומה יקרה כשהיכולת הזאת תופעל על המוח האנושי?"

"המבנה של ההנהגה העולמית מאובן, ולא מסוגל להתחיל בכלל להתמודד עם האתגרים שעומדים בפנינו. אנחנו חייבים לפתח דרכים חדשות לנהל את הפלנטה הזאת, דרכים קולקטיביות, דרך חוכמה קיבוצית"

לנטה הזאת, דרכים קולקטיביות, דרך חוכמה קיבוצית". המדינה של החוכמה הקיבוצית הזאת אמורה להיות, אם כן, בית הספר, שמתיימר לא רק לספק תפוחות מחקריות פורצי דרך, אלא גם לעשות אותם בקוריים איתים ברורים לעולם המשתנה. כרגע עומדים במרכזו 15 תחומי מחקר בינתחומיים: הורקנות, סכסוכים מווינים, טיפול בסרטן, הפחתת הפחמן הירוקמבני, מחלות מידבקות, שינויי אקלים, בעיות אנרגיה, אתיקה של מדעי הטבע, עתיד האנר אויקינוסים, חדשנות וחברה ותאי גזע.

לא קצת יזמרי לנסות להתמודד עם כל האתגרים האלה במקום אחד? "ודאי. אבל אם נצליח לבצע אחוז אחד בלבד ממה שאנו מקווים להשיג בתלומותינו הפרועים, זה יהיה די והותר להצדקת קיומו של בית הספר".

המחקרים

ההזדקנות תפתח את כל שערי ההגירה

חלק מהנושאים על סדר יומו של בית הספר מתבקשים ומוכנים מאליהם – אקלים, אנרגיה, מלחמות. אחרים נהר נים מפתוח סקס אפיל וזוכים, בורה הציבורית, המדיניות והתקשורתית הנוכחית, למעט מאוד תשומת לב. הורקנות, למשל. העולם המערבי מווקן, אבל העולם המערבי מע' דיף לא להתעסק בהו שהוא מווקן אלא לברוח לטיפול אנטי-אייג'נג. אם בעבר המבנה הרמוגרפי היה של פיר מידה, שאפשרה לשכבות הצעירות לשאת בקלות יחסית את "נטל" הזקנים, כיום הוא נראה כמו פגודה, שבה שכבת הגיל הזו רחבה מאוד, ולמעשה מתחילה להכביר על האחי רות ומאימת למוטט את החברה והכלכלה.

זה מה שקורה, למשל, באירופה. על פי תחזיות האיחוד האירופי, בעוד 25 שנה מספר התושבים יתחיל לרדת באופן דרמטי. באיחוד עוסקים כעת דווקא בהגבלת ההגירה, שהיא כנראה המענה היחיד למצוקת האוכלוסין, ובמקביל גובר החשש ממלחמת דורות: ביבשת שבה ב-2060, לפי התחזית, יהיו באירופה שני בני אדם בגיל העבודה (15-64) על כל מבוגר בפנסיה, עתידים להתפתח מתחים חריפים בין הדור הצעיר המצטמק למבוגרים.

"אבל זו לא רק אירופה", אומר גולדין. "מדובר בתה' לוך גלובלי, ואסיה מיישרת קו עם העולם המערבי הרבה יותר מהר ממה שחשבנו. בטייוואן, למשל, יש ברור האחי רון נפילה מממוצע של שבעה ילדים במשפחה לילד אחד. הפרויקט משתנה בכל העולם, אפילו באפריקה יש נפילה דרמטית בנתונים של הילודה. על פי התחזית שלנו ב-2050 הממוצע העולמי יהיה קצת יותר מילד אחד למשפחה. במקביל תוחלת החיים עולה. כך שאוכלוסייה מווקנת,

להיות מצוינים, מהטובים בתחומם בעולם, והבכירים הם גם מועמדים לנובל – אנחנו מכנים את הקריטריון הזה 'מבחן אוקספורד'; הם צריכים להיות משפיעים, להוכיח שלעבודה שלהם יש פוטנציאל לשנות את העולם, וכבר בעשור הקרוב; והם צריכים לשכנע אותנו שבמסגרת בית הספר שלנו הם יוכלו להשיג יותר מבכל מסגרת אחרת, וגם להסביר איך העבודה שלהם אצלנו תתרום לבית הספר, לסגל שלו ולנושאים שמעסיקים אותנו".

העתיד

לא מנבאים, נערכים לאתגרים הבאים

עד עה עמדו בקריטריונים האלה כ-200 חברי פקולטה מרחבי אוקספורד. עוד לא אימפריה, עדיין רק סטארט-אפ, כמו שמתייחס למוסד גולדין עצמו. בחמש השנים שחלפו מאז הקמתו גייס בית הספר 200 מיליון דולר, שחלק ניכר מהם מוקצים למענקי מחקר נרחבים. "אנחנו רוכשים את זמנם של החברים בבית הספר", מסביר גולדין. "חלקם חב רים במשרה חלקית וחלקם במשרה מלאה, לתקופה שבין שנה לחמש שנים. זה קצת כמו שחברה מסחרית קונה את זמנם של יועצים ומומחים".

איך מונעים מבית הספר להיפך לעוד חבורה של יועצים ומומחים?

"כרגע אנחנו צוות חשיבה, שבהמשך ייפך למוסד להוראה, אבל אנחנו ממש לא מתפתים לצפות את הע' תיד. 20 אלף כלכלנים ברחבי העולם, שכל ייעודם היה לצפות את התנהגות השוק העתידית, לא הצליחו לעשות את העבודה שלהם. אנחנו חכמים מספיק כדי להבין שלא נצליח לנבא את העתיד, אבל כן נוכל לנסות להבין שי' ניים גלובליים גדולים ולפתח כלים להתמודדות איתם ועם האתגרים שעומדים בפנינו. המשבר הכלכלי האחרון הדגים באופן ברור ונחרץ את סוג האתגרים שיעמדו בפנינו במאה הזו, ואנחנו מאמינים שאנחנו יכולים ללמוד, ללמד ולהתכונן לאתגרים הבאים".

מה למרותם מהמשבר הפיננסי האחרון?

"אנחנו בעיקר לומדים ממנו איך למנוע את המשבר הבא. המשבר הזה הוא למעשה המשבר הגלובלי הסיסט' מי הראשון של המאה ה-21. עולה ממנו תבנית מעניינת – ככל שההומוגניות של הכלים הפיננסיים והקשרים בי' ניהם גדלים, כך יורד הסיכון האינדיבידואלי, אבל הסיכון למערכת כולה עולה. היעדר הטרנזיטיות העלה את החשיפה של המערכת הפיננסית העולמית לסיכון, וככל שהשוק גדל הוא נחפז לטביר ועדין יותר. כמו כן, הרגולטורים נכשלו בתבנת השוק החדש, הטכנולוגי והגלובלי הזה. מה שנחוץ לנו עתה הוא מערכת קולקטיבית ניהולית, שתור' שלפיהם אנחנו עובדים ובוחיים אנשים: הם צריכים לע' סוק בתחום שהוא אתגר גדול במאה הנוכחית; הם צריכים

מתכוון על העולם החדש

שיזף רפאלי

Shoptimism הוא המונח החם

של עונת הקניות של סוף 2009. העונה הזו, שהחלה בשבוע שעבר ב"יום שיש השחור", היא מבחן חשוב להתאוששות מהמשבר ולנכונות של הצרכנים לחזור לספר חדש שבו טבע את המונח shoptimism, וסיפק תשובה חד-משמעית לשאלה שבה טרודה הכלכלה האמריקאית.

מסרים פרסומיים בכל יום, בממוצע. והמספר המדהים הזה רק גדל, בעידן של מסרים בכל פינה, פרסומות באינטרנט, בקולנוע, בטלוויזיה ובקרוב אולי גם במערכת ההינדן. ביקור שגרתי בסופ' מרקט כרוך בפגישה עם עשרות אלפי מוצרים ממותגים, עם האריות המוש' פטטי, של ניסיון להנצחה עצמית. אבל הצורך להנציה את עצמנו הוא קמאי, וימשיך לפעום בנו. ואם לא די בכך, שר' פינג מציע בריחה מן המציאות, וגם זה לקנות, מה וכמה מכל אלו. אין לו אלא להישען על עבודת ההכנה והמניפול' ציות הרגשיות שהפעילו עליו כל הפרי' סמות שאליון נחשף.

עדות מעניינת שורשים היא רצינוליים של השופינג אפשר למצוא בפרושת האוצרות בכרטיס האשראי. לכאורה, מה יותר יבש, חשבונאי ורצינולי מהרשימה הזו? האמריקאי הממוצע משלם כרטיס אשראי על שליש ויותר מק' ניותיו. והכרטיס הזה הוא בדיוק המנגנון שמערער את הגבול בין אחריות לאובדן שליטה. האם הרבך, האמריקאי או היש' ראל, ששולף את הכרטיס מכיסו ללא היסוס, אפילו כדי לשלם בדלפק המוזן המהיר או על כרטיס לרכבת, עצר כדי להבין איך הוא נופל בפח האובדן האדפט של האשראי? קרוב לוודאי שלא תהיה אף פעם על עיצוב הכרטיס, ולא הבחין בכך היו מושימים את יחס הוהב. היחס הזה מוכר זה אלפי שנים כבעל תכונות אסת' טיות מיוחדות, מאגיות כמעט. הוא מצוי ב-700 מכתבי הפרתנות והגטור' דם. היום הוא מנוף בידי מנפיקי כרטיסי האשראי, דלק במנועי הצרכנות.

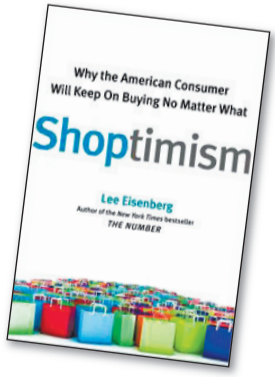
איונברג החל את כתיבת הספר בימים חסרי האגות, וגם קצת חסרי האחריות, של טרום המשבר. הוא סיים את כתיבתו בימים הראונים של כלכלת חורף ואביב 2009, וכעת, רגע לפני 2010, הוא נושא נבואת נחמה. גם על שופינג אפשר להגיד שאת המנגינה הזאת אי אפשר להפסיק.

הקמצינית. היסטורית, ניכר תהליך שבו הפורנות דוחקת את הקמצינות, אבל חלק מהמחקרים מורים שאנשים אינם בעני בנו אסירים בכלא החם ששמו תשוקה לקנייה. Shopping makes us happy, כותב איונברג. אולי חיך השמחה דיבי' לי, אבל הוא מתגמל. התפתחות השופינג היא המעבר מהקנייה הפשוטה של העבר – של מה שהיינו זקוקים לו, וברוך כלל – רק בתנאי שיכולנו להרשות לעצמנו – למערכת יחסים מורכבת בהרבה, שבה אנחנו מתארים למצרים ושיותיים רבים. היום לא הצורך הוא הגורם המוביל, אלא

הרצון, השאיפה והתאוה. אנו קונים גם כהתרסה, כביטוי עצמי. ההתנהגות הצי' רכנית, בעיקר זו המלווה בשקיות קנייה ממותגות ותוויות מוצר בולטות, נועדה, בין השאר, לשרר את הייחודיות שלנו. כמעט שופינג הוא אקט עצוב, כמעט פטטי, של ניסיון להנצחה עצמית. אבל הצורך להנציה את עצמנו הוא קמאי, וימשיך לפעום בנו. ואם לא די בכך, שר' פינג מציע בריחה מן המציאות, וגם זה לקנות, מה וכמה מכל אלו. אין לו אלא להישען על עבודת ההכנה והמניפול' ציות הרגשיות שהפעילו עליו כל הפרי' סמות שאליון נחשף.

הצרכנות נחקרת כיום על ידי מומחים מתחומי השיווק, הפסיכולו' גיה החברתית, התקשורת, הכלכלה וגם הביולוגיה והנירולוגיה. כולם מגלים עניין בהתנהגות פורנית לעומת זאת

הספר החדש של לי אינברג עוסק באופטימיות שלא נוגעת רק לחידוש הקרוב של חגיגת הקניות האמריקאית, אלא גם למצב הנפשי שחלווה את השופינג

הקמצינית. היסטורית, ניכר תהליך שבו הפורנות דוחקת את הקמצינות, אבל חלק מהמחקרים מורים שאנשים אינם בעני בנו אסירים בכלא החם ששמו תשוקה לקנייה. Shopping makes us happy, כותב איונברג. אולי חיך השמחה דיבי' לי, אבל הוא מתגמל. התפתחות השופינג היא המעבר מהקנייה הפשוטה של העבר – של מה שהיינו זקוקים לו, וברוך כלל – רק בתנאי שיכולנו להרשות לעצמנו – למערכת יחסים מורכבת בהרבה, שבה אנחנו מתארים למצרים ושיותיים רבים. היום לא הצורך הוא הגורם המוביל, אלא